

Az M-3-tól a játékkutatásig: Szentiványi Tibor

2016. július 2-án lenne 85 éves Szentiványi Tibor (1931-2009), a magyar informatika egyik úttörője. Szentiványi 1958-ban szerzett diplomát a Műegyetemen, de már egyetemistaként bekapcsolódott olyan tevékenységekbe, amelyek a modern informatika megalapozását jelentik hazánkban: 1953-tól az Irodagép Kísérleti Vállalatnál folyó fejlesztési munkálatokhoz csatlakozott, amelyek egy hazai fejlesztésű lyukkártya géppark létrehozását célozták. 1955-ben már az MTA Méréstechnikai és Műszerügyi Intézetében találjuk, ahol Tarján Rezső számítógép-fejlesztő osztályán kapott feladatot. 1958-tól pedig az MTA Kibernetikai Kutató Csoportjánál helyezkedett el, ahol részt vett az első magyar elektronikus, Neumann-elvű számítógép, az M-3 építésében. Az MTA KKCs munkatársaként már felfedezte a tudományos népszerűsítés és az oktatás fontosságát is: a csoport munkatársai a József Attila Gimnáziumban tartottak kibernetikai szakkört, ezzel – Kovács Mihály piarista szerzetes után másodikként – a középiskolás nemzedék számára is közel hozták a legmodernebb tudományág világát.

A hatvanas évek első felében dolgozott a Telefongyárban is, ahol az EDLA II számítógép-prototípushoz hajlékony mágneslemezes memóriát talált fel: ez az ötlete a későbbi floppy-k egyik előfutárának tekinthető. Szentiványi Tibor a hőskorban dolgozott a KGM Vaskohászati Igazgatóságán is, mint a számítóközpont műszaki vezetője, feladata hazánk egyik első tranzistoros számítógépének, az ELLIOT 803B-nek a műszaki üzemeltetése volt.

1965-ben a KSH Információfeldolgozási Laboratóriumának egyik alapítója volt, amely – az általa javasolt néven, mint Infelor – a hazai számítástechnika egyik jelentős műhelyévé vált. Egyebek mellett úttörő szerepe volt a magyar szoftver export megszervezésében, s ezt a munkáját a SZÁMKI-ban is folytatta a hetvenes évek közepétől.

Számunkra különösen fontos szervező munkát végzett a hazai számítástechnikus társadalom összefogásában: 1962-ben – többek között az ő kezdeményezésére – jött létre az Automatizálási, Információ-feldolgozási és Operációkutatási Társaság, majd 1968-ban a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság.

Gergely Csaba, Havass Miklós és Kovács Győző visszaemlékezése szerint az NJSZT elnevezését is ő javasolta, ezzel maradandó emléket állítva a huszadik század egyik legzseniálisabb magyar matematikusának, a modern számítógép működési elveit leíró, nemzetközi hírű tudósnak, Neumann Jánosnak. Az NJSZT-ben

eleinte a hardver közösség vezetője volt. Munkásságát – nemzetközi díjak mellett – az NJSZT Neumann-díjjal ismerte el 1977-ben.

Szentiványi Tibor nemcsak tevékeny informatikus, de remek kultúrtörténész, tudományos népszerűsítő is volt: 1994-ben mindmáig fontos forrást publikált az informatika történetéről a Természet Világa hasábjain.

Másik szenvedélye a játék volt, különösen a képességfejlesztő, logikai játékok, amelyeket gyűjtött is. Szerepet vállalt a Rubik-kocka nemzetközi megismertetésében, egyik fő szervezője volt az első Rubik-kocka világbajnokságnak, létrehozta többek között a Logikai Játékosok Klubját, a Kiss Áron Magyar Játék Társaságot, a Pro Ludo-díjat.

A játékkutatók ma is legfontosabb úttörőik közé sorolják Szentiványi Tibort. Születése 85. évfordulóján a játékokkal kapcsolatos ügyeket felkaroló és magas szinten képviselő Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban tartanak kerekasztal beszélgetést a tiszteletére. Az eseményen a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság képviselője is megemlékezik a Társaság legendás munkatársáról:

<http://www.mkvm.hu/index.php?p=konzertlist&id=1489&tbl=program>

Szentiványi Tibor az emberi kreativitás, az informatika és a játék nagykövete volt: ne csak emlékét őrizzük meg, de olvassuk újra ma is aktuális írásait!

Képes Gábor,

a MI Újság 2009. júniusi számában megjelent nekrológ (Gergely Csaba – Havass Miklós – Kovács Győző: Szentiványi Tibor halálára) nyomán

/ <https://njszt.hu/hu/news/2016-06-29/az-m-3-tol-jatekkutatasig-szentivanyi-tibor/>